

КОГНІТИВНІ КОМПОНЕНТИ КОНЦЕПТУ ГРОЗА В БУДЕННІЙ СВІДОМОСТІ СТУДЕНТІВ

COGNITIVE COMPONENTS OF THE THUNDERSTORM CONCEPT IN AWAKENING STUDENTS' CONSCIOUSNESS

Хомчак О.Г.,

orcid.org/0000-0002-1155-440X

кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри української мови

Мелітопольського державного педагогічного університету
імені Богдана Хмельницького

Волкова І.В.,

orcid.org/0000-0002-3799-4964

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри української мови,

Мелітопольського державного педагогічного університету
імені Богдана Хмельницького

У статті досліджено образний і інформаційно-понятійний компоненти концепту *гроза* в українській мовній картині світу на базі вільного асоціативного експерименту.

Розглянуто семантичну лакунарність у межах лексем *дощ, грим, буря, блискавка* тощо, які утворюють ядерний прошарок концепту *гроза*. Вважаємо, що слова «концепт» та «поняття» є однаковими за своєю внутрішньою формою, тому сприйматимемо досліджувані пари понять як складники концептів *дощ, грим, буря, блискавка*, які кожна людина використовує для оброблення навколишньої дійсності, розпізнає частинами, а потім з'єднує в єдине ціле і трактує його відповідно до розуміння цього явища в межах своєї етнокультури. В українській мовній картині світу, за нашими спостереженнями, концепт *гроза* безперечно позначає несприятливі погодні умови.

Досліджено, що в буденній свідомості студентів образний компонент концепту *гроза* базується на елементах денотативних сфер «природні явища», «живий світ» і «неживий світ». В образному компоненті закріпилося уявлення про *грозу* як природне атмосферне явище. Метеообрази, що описують атмосферні опади, виникають на основі візуальних, акустичних, смакових і тактильних відчуттів. У ядро чуттєвого образу входять образи, пов'язані з атмосферними опадами – *дощем і градом*, джерелом утворення опадів – *хмарами*, атмосферними електричними явищами – *блискавкою і громом*. Образи неживого світу малочисельні (*дім, парасолька*) і є атрибутами і способами захисту від грози. Образи, що належать до живого світу, підрозділяються на антропоморфні (*чаклун, Перун*), дендричні (*зламане дерево*), ботанічні (*прим'яті посіви*) та орнітологічні (*чорний ворон*).

Акцентовано увагу на відмінностях інформаційно-понятійного компонента концепту *гроза*. Якісні та кількісні ознаки досліджуваного концепту об'єднані нами в такі групи когнітивних класифікаторів: темпоральність, локалізованість, кількісні характеристики, частота і періодичність гроз. Розглянуто основні складові частини інформаційно-понятійного компонента концепту *гроза*: *блискавка* (когнітивні класифікатори – «яскравість», «зовнішній вигляд», «колір», «електричний потенціал»), *грим* (когнітивні класифікатори – «акустична характеристика», «кара, покарання згори»), *опади* (когнітивні класифікатори – «інтенсивність», «колір»), *стан атмосфери* (когнітивні класифікатори – «характер видимості», «температура», «вплив на погоду»).

Ключові слова: концепт, образний компонент, інформаційно-понятійний компонент, когнітивний класифікатор.

The article explores the imaginative and informational-conceptual components of the *thunderstorm* concept in the Ukrainian language picture of the world on the basis of a free associative experiment. The semantic lacunarity within lexemes of *rain, thunder, storm, lightning*, etc., which form the nuclear layer of the *thunderstorm* concept, is considered. We believe that the words “concept” and “notion” are the same in their internal form. So we will perceive the studied pairs of concepts as components of the concepts of *rain, thunder, storm, lightning*, which each person uses for tilling the surrounding reality, recognizes parts, and then “unifies and interprets it in accordance with the understanding of this phenomenon within its ethnoculture. It has been investigated that in the students’ everyday consciousness the figurative component of the *thunderstorm* concept is based on the elements of the denotative spheres “natural phenomena”, “living world” and “inanimate world”. In the figurative component is consolidated the idea of a *thunderstorm* as a natural atmospheric phenomenon. Meteorological images describing precipitation occur on the basis of visual, acoustic, taste and tactile sensations. At the core of the sensual image are images associated with atmospheric precipitation – *rain and hail*, the source of precipitation – *clouds*, atmospheric electrical phenomena – *lightning and thunder*. Images of the inanimate world are few (*home, umbrella*), which are attributes and methods of protection against thunderstorms. The images belonging to the living world are subdivided into anthropomorphic (*sorcerer, perun*), dendritic (*broken tree*), botanical (*crumpled crops*) and ornithological (*black crow*).

Attention is drawn to the differences between the conceptual component of the *thunderstorm* concept. The qualitative and quantitative features of the concept under study are grouped into the following groups of cognitive classifiers: temporality, localization, quantitative characteristics, frequency and frequency of thunderstorms. The basic components

of the information and conceptual component of the *thunderstorm* concept are considered: *lightning* (cognitive classifiers – “brightness”, “appearance”, “color”, “electrical potential”), *thunder* (cognitive classifiers – “acoustic characteristic”, “cortex, punishment from above”), *precipitation* (cognitive classifiers – “intensity”, “color”), *atmosphere* (cognitive classifiers – “nature of visibility”, “temperature”, “influence on the weather”).

Key words: concept, figurative component, information-conceptual component, cognitive classifier.

Постановка проблеми. Сьогодні концепт *гроза* є об'єктом багатьох лінгвістичних досліджень. У різних аспектах він представлений у наукових розвідках В.П. Васильєва, Ж.Ж. Варбот, М. Колодко М., Т.О. Мизина, Г.В. Микитів, К.І. Приходченко та ін. Вивчення цього концепту базується на кількох мовах, наприклад, Н.С. Пилячик та О.І. Білик [1] аналізують концепт *гроза* в англійській та українській лінгвокультурах. Як бачимо, концепт *гроза* вже потрапляв у поле зору лінгвістів, проте мовні засоби вербалізації концепту на матеріалі української мовної картини світу розглядалися фрагментарно.

Мета нашої статті полягає у вивченні образного та інформаційно-понятійного компонентів концепту *гроза* в буденній свідомості студентів.

Виклад основного матеріалу. В українській мовній картині світу, за нашими спостереженнями, концепт *гроза*, беззаперечно, позначає несприятливі погодні умови. Зважаючи на це, вважаємо за доцільне розглянути семантичну лакуарність у межах лексем *дощ*, *грим*, *буря*, *блискавка* тощо, які утворюють ядерний прошарок концепту *гроза*. Оскільки, згідно з теорією Ю. Степанова, слова «концепт» та «поняття» є однаковими за своєю внутрішньою формою [2, с. 43], то сприйматимемо досліджувані пари понять як складові частини концептів *дощ*, *грим*, *буря*, *блискавка*, які кожна людина використовує для оброблення навколишньої дійсності, розпізнає частинами, а потім об'єднує в єдине ціле і трактує його відповідно до розуміння цього явища в межах своєї етнокультури.

Для виявлення образного та інформаційно-понятійного компонентів досліджуваного нами концепту *гроза* було проведено експеримент, в якому взяло участь понад 150 студентів Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького. Респондентам пропонувалося таке завдання: «Опишіть, який наочний образ виникає у вас під час сприйняття слова *гроза*». Масив компонентів-реакцій має такий вигляд: *грим* – 13, *дім* – 8, *великі краплі води* – 6, *неспокій* – 6, *палаюче дерево* – 5, *зламане дерево* – 5, *покрите хмарами небо* – 6, *дощ* – 4, *злива* – 4, *парасолька* – 4, *чорні хмари* – 4, *вітер* – 4, *страх* – 4, *жахливий вітер* – 3, *гримить* – 3, *грим гримить* – 3, *гуркіт* – 3, *гуркіт* – 3, *сірі хмари* – 3, *струмені води* – 3, *стукіт крапель*

води – 3, *білі шматочки льоду* – 3, *поривчастий вітер* – 3, *ми разом із мамою* – 3, *чорна хмара* – 3, *шквал* – 2, *страшно* – 2, *світяться смуги на небі* – 2, *смуга, що світиться* – 2, *світло* – 2, *спалах* – 2, *чаклун* – 2, *розряди блискавки* – 2, *удар* – 2, *темно* – 2, *похмуро* – 2, *чорне небо* – 2, *темне небо* – 2, *погіршення погоди* – 2, *тривога* – 2, *солоні краплі води* – 1, *краплі води надають приємне відчуття* – 1, *струмінь води стікає по спині* – 1, *стук білих шматочків льоду* – 1, *білі шматочки льоду б'ють по обличчю* – 1, *світиться довгаста смуга блискавки* – 1, *смуга у вигляді ламаної лінії* – 1, *вітер, що викликає шелест листя* – 1, *прим'яті і зламні посіви* – 1, *ми зі старшою сестрою* – 1, *я з молодшими братом і сестрою* – 1, *Перун* – 1, *чорний ворон* – 1, *спалах на небі* – 1, *іскри* – 1, *блискавка* – 1, *кульова блискавка* – 1, *яскраві спалахи блискавок* – 1, *вогненна* – 1, *палахкотить* – 1, *червоне полум'я блискавок* – 1, *стріли червоного кольору* – 1, *електричний розряд* – 1, *грим небесний* – 1, *грим серед ясного неба* – 1, *метати громи і блискавки* – 1, *побий мене грим* – 1, *град* – 1, *опаді* – 1, *дощі* – 1, *лє дощ* – 1, *сильний дощ* – 1, *грозові дощі* – 1, *сильна злива* – 1, *злива з грозою* – 1, *сильний дощ* – 1, *сильна злива* – 1, *лє злива з грозою* – 1, *бузкові хмари* – 1, *сірі хмари* – 1, *морок* – 1, *холодно* – 1, *після грози настає гарна погода* – 1, *сильний вітер* – 1, *жахлива* – 1, *жах* – 1, *хвилювання* – 1, *серце в п'яти йде від страху* – 1, *дуже страшно* – 1, *почуття небезпеки* – 1, *грізна* – 1, *грізні хмари* – 1.

1. Образний компонент. У когнітивної лінгвістиці образ розглядається через категорію концепту. На думку З.Д. Попової і І.А. Стерніна, подібний компонент у структурі концепту як одиниці свідомості є психофізіологічної основою концепту: «Будь-який концепт, незалежно від типу, має базовий прошарок – певний чуттєвий образ. Цей образ є одиницею універсального предметного коду, що кодує даний концепт для розумових операцій» [3, с. 61].

У свідомості студентів образний компонент концепту *гроза* базується на елементах денотативних сфер «природні явища», «живий світ» і «неживий світ».

В образному компоненті закріпилося уявлення про *грозу* як природне атмосферне явище. Метеообрази атмосферних опадів виникають на основі візуальних, акустичних, смакових і так-

тильних відчуттів. У ядро чуттєвого образу входять образи, пов'язані з атмосферними опадами – *дощем* і *градом*, джерелом утворення опадів – *хмарами*, атмосферними електричними явищами – *блискавкою* і *громом*.

ДОЩ. В українській мовній свідомості омбринні (від грец. *ombros* – дощ) образи, засновані на візуальній модальності, свідчать про те, що дощ, як одне з атмосферних явищ, складових частин грози, складається з частинок води, дощових крапель, які під час грози мають значний об'єм – *великі краплі води* (6), *струмені води* (3). Крім того, до одноmodalних відноситься образ, заснований на смакових властивостях грозового дощу – *солоні краплі води* (1).

Поліmodalні образи є більш складними структурними утвореннями: візуально-акустичний – *стукіт крапель води* (3), візуально-тактильний – *краплі води надають приємне відчуття* (1), *струміль води стікає по спині* (1).

ГРАД. Одноmodalний візуальний образ *білі шматочки льоду* (3) фіксує уявлення про кольорове забарвлення граду. Поліmodalними є візуально-акустичні (*стук білих шматочків льоду* (1)) і візуально-тактильні (*білі шматочки льоду б'ють по обличчю* (1)) образи.

БЛИСКАВКА. У свідомості студентів по-різному подані візуальні образи, що описують блискавку: *світяться смуги на небі* (2), *смуга, що світиться* (2), *світяться довгаста смуга блискавки* (1), *смуга у вигляді ламаної лінії* (1).

СТАН АТМОСФЕРИ. У свідомості студентів широко представлені візуальні образи, що акцентують увагу на кольорі видимої частини небосхилу – *покрите хмарами небо* (6), а одноmodalні візуальні образи – *чорні хмари* (4), *сірі хмари* (3) – ґрунтуються на кольоровому забарвленні грозових хмар.

ВІТЕР. Анемотичні (від грец. *anemos* – вітер) образи експлікуються тактильним чином: *поривчастий вітер* (3). Вплив об'єкта на предмети неживої природи експлікується візуально-акустичним образом – *вітер, що викликає шелест листя* (1).

Образи неживого світу нечисленні. Одноmodalні візуальні образи диференціюються на предметні (*дім* (8) і *парасолька* (4)), що є атрибутами і способами захисту від грози.

Образи, що належать до живого світу, підрозділяються на антропоморфні, дендричні, ботанічні та орнітологічні.

Антропоморфні образи в повсякденній свідомості є складними за структурою, оскільки включають позначення «суб'єкт і сукупність близьких

людей» (5): *ми разом з мамою* (3), *ми зі старшою сестрою* (1), *я з молодшими братом і сестрою* (1).

До антропоморфних належать також демонічний образ *чаклун* (2), міфологічний – *Перун* (1); до орнітологічних – *чорний ворон* (1); до дендричних – *палаюче дерево* (5), *зламане дерево* (5); до ботанічних – *прим'яті і зламани посіви* (1), що ілюструють руйнівний вплив грози на рослинний світ.

Таким чином, чуттєві образи, пов'язані у свідомості студентів із грозою, підрозділяються на образи, що утворюють грозу і є її складовою частиною – образи метеорологічних явищ, образи неживого світу – предметні, та образи живого світу – антропоморфні, орнітологічні, ботанічні та дендричні.

2. Інформаційно-понятійний компонент. У структурі концепту присутній понятійний (або інформаційно-понятійний) компонент. Поняття виконують у свідомості функцію систематизації світу. Понятійний компонент – це «мовна фіксація концепту, його позначення, опис, дефініція, порівняльні характеристики даного концепту відносно до того чи іншого ряду концептів та концептосистем» [2, с. 10].

Інформаційно-понятійний компонент концепту є найбільш об'ємним за складом, включає основні знання і уявлення носіїв буденної свідомості про грозу як власне атмосферне явище і утворює її компоненти: *блискавка*, *грим*, *опади*, *вода*, *стан атмосфери* тощо.

Відмінністю понятійного компонента концепту є і те, що уявлення про сутність грози як комплексне явище експлікується через якісні та кількісні ознаки, об'єднані нами в такі групи когнітивних класифікаторів: темпоральність, локалізованість, кількісні характеристики, частота і періодичність грози.

Розглянемо основні складові частини інформаційно-понятійного компонента концепту гроза.

БЛИСКАВКА. Блискавка – найпоширеніше атмосферне світлове явище, що є складником грози. Класифікатор «яскравість» (8) включає когнітивні ознаки «сяйво» (8): *світло* – 2, *спалах* – 2, *спалах на небі* – 2, *іскри* – 1, *яскраві спалахи блискавок* – 1. Константи *вогненна* (1), *палахкотить* (1) подані в асоціативному полі одиничними реакціями, в яких простежується давня традиція ототожнення блискавки та вогню.

Когнітивний класифікатор «зовнішній вигляд» (1) представлений ознакою «кульова» (1) – *кульова блискавка* – 1. Присутність реакції *кульова блискавка* в периферії асоціативного поля говорить про те, що це явище, як одне з найбільш незви-

чайних, які викликають сильну емоційну реакцію людини, спостерігається в повсякденному житті досить рідко.

Класифікатор «колір» (2) представлений ознакою «червоний» (2) – *червоне полум'я блискавок – 1, стріли червоного кольору – 1*. Когнітивний класифікатор «електричний потенціал» (3) демонструє, що в повсякденній картині світу визнається електрична природа блискавки – «електричний заряд» (3): *розряди блискавки – 2, електричний розряд – 1*.

ГРИМ. Компонент «грим» у буденній картині світу представлений ознакою «наявність звуку» (27), що входить у когнітивний класифікатор «акустична характеристика» (27): *грим – 13, гримить – 3, грим гримить – 3, гуркіт – 3, гуркіт – 3, удар – 2*.

Для буденної картини світу властивий антропоморфізм, який виявляється в тому, що на навколишнє середовище людини переносяться риси людської подоби. Антропоморфні метафоричні переноси складають інваріантні, універсальні елементи структури буденної свідомості. Людина на рівні буденної свідомості сприймає весь світ і всю систему світобудови «через себе».

Водночас у повсякденній свідомості *грим* сприймається як «кара, покарання згори» (1): *грим небесний – 1*, «несподівано звалилося нещастя, біда» (1) – *грим серед ясного неба – 1*, «загроза» (1) – *метати громи і блискавки – 1*, «клятва задоволення в чому-небудь» (1) – *побий мене грим – 1*. На думку дослідників, спочатку гроза розглядалася як вияв невдоволення померлих пращурів, послане ними покарання.

Суттєвою ознакою когнітивної репрезентації грози є характер звучання грому: *гримить – 3, грим гримить – 3, гуркіт – 3, гуркіт – 3, удар – 2*. У буденній свідомості глухий, тривалий гуркіт грому є ознакою тривалої грози, а короткі і різкі удари – короткочасної.

ОПАДИ. Компонент «опад» в асоціативному полі поданий двома когнітивними класифікаторами.

Ознаки «рідкі» (9), «тверді» (5) експонують когнітивний класифікатор «види явища» (14): *дощ – 4, град – 1, злива – 2, опади – 1, дощі – 1, ллє дощ – 1, сильний дощ – 1, грозові дощі – 1, сильна злива – 1, злива із грозою – 1*. Дощ під час грози в народних уявленнях – це захист від вогню: *У грозу дощик ллє, щоб земля не зайнялася*.

Іншим супутнім атмосферним явищем грози є *град* (7). Буденна свідомість міцно пов'язує грозу з інтенсивними зливовими опадами у вигляді дощу і граду. Класифікатор «інтенсивність» (7)

включає когнітивну ознаку «значний за ступенем прояву» (7): *злива – 4, сильний дощ – 1, сильна злива – 1, ллє злива із грозою – 1*.

Когнітивний класифікатор «колір» (5) представлений ознаками «бузковий» (1), «сірий» (3), «чорний» (1): *бузкові хмари – 1, сірі хмари – 1, чорна хмара – 3*. Буденна свідомість відзначає темний, «нечистий» характер грози. Із чорним кольором, із темрявою наші далекі пращури не без підстави пов'язували багато неприємностей їхнього життя.

СТАН АТМОСФЕРИ. У повсякденній картині світу класифікатор «характер видимості» (9) подається ознаками «відсутність світла, освітлення» (3): *морок – 1, темно – 2*; «відсутність видимості» (6): *похмуро – 4, темне небо – 2*, бо перед початком грози небо стає темним.

У силу інтенсивності вияву гроза викликає різкі коливання температури повітря. Класифікатор «температура» (1) поданий у буденній картині світу ознакою «низька» (1): *холодно – 1*.

Когнітивний класифікатор «вплив на погоду» (3) в повсякденній свідомості студентів характеризується ознакою «зміна погоди» (3) і включає полярні оцінні експоненти: *погіршення погоди – 2, після грози настає гарна погода – 1*.

Класифікатор «інтенсивність» (8) представлений когнітивною ознакою «значний за ступенем вияву» (8): *жахливий вітер – 3, вітер – 4, сильний вітер – 1*. Показником особливої інтенсивності є концепт *ураган 2* (від франц. *ouragan*) – «вітер руйнівної сили» і *шквал – 2* (від англ. *Squall*) – «різке посилення вітру протягом короткого часу, що супроводжується змінами його напрямку».

Висновки. Таким чином, у свідомості студентів образний компонент концепту *гроза* базується на елементах денотативних сфер «природні явища», «живий світ» і «неживий світ». В образному компоненті закріпилося уявлення про *грозу* як природне атмосферне явище. Метеообрази, що описують атмосферні опади, виникають на основі візуальних, акустичних, смакових і тактильних відчуттів. У ядро чуттєвого образу входять образи, пов'язані з атмосферними опадами – *дощем* і *градом*, джерелом утворення опадів – *хмарами*, атмосферними електричними явищами – *блискавкою* і *громом*. Образи неживого світу малочисельні (*дім, парасолька*), є атрибутами і способами захисту від грози. Образи, що належать до живого світу, підрозділяються на антропоморфні (*чаклун, Перун*), дендричні (*зламане дерево*), ботанічні (*прим'яті посіви*) та орнітологічні (*чорний ворон*). Якісні та кількісні ознаки інформаційно-понятійного

компонента досліджуваного концепту об'єднаними в такі групи когнітивних класифікаторів: темпоральність, локалізованість, кількісні характеристики, частота і періодичність грози. Основними складовими частинами інформаційно-понятійного компонента концепту *гроза* є: *блискавка* (когнітивні класифікатори – «яскравість», «зовнішній вигляд», «колір», «електричний потенціал»), *грим* (когнітивні класифікатори – «акустична характеристика», «кара, покарання згори»), *опад* (когнітивні класифікатори – «інтенсивність», «колір»), *стан атмосфери* (когнітивні класифікатори – «характер видимості», «температура», «вплив на погоду»). У подальшому актуальним постає детальний аналіз інтерпретаційного компонента концепту *гроза* на основі апробованої методики опису інтерпретаційного поля концепту.

фікатори – «акустична характеристика», «кара, покарання згори»), *опад* (когнітивні класифікатори – «інтенсивність», «колір»), *стан атмосфери* (когнітивні класифікатори – «характер видимості», «температура», «вплив на погоду»). У подальшому актуальним постає детальний аналіз інтерпретаційного компонента концепту *гроза* на основі апробованої методики опису інтерпретаційного поля концепту.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Пилячик Н.Є., Білик О.І. Семантико-когнітивні особливості концепту *гроза* в англійській та українській мовах. URL : http://pa.stateuniversity.ks.ua/archive/74_2018/10.pdf.
2. Степанов Ю.С. Концепты. Тонкая пленка цивилизации. Москва : Языки русской культуры, 2007. 248 с.
3. Попова З.Д., Стернин Й.А. Основные черты семантико-когнитивного подхода к языку. Антология концептов. В 2 т. Волгоград : Фенікс, 2005. Т. 1.

УДК 81'367.625

DOI <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2020.13-1.25>

ФОРМИ ВИРАЖЕННЯ ПРИСУДКІВ У СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ (НА МАТЕРІАЛІ ПОВІСТІ «ЧЕРНЕЦЬ І КНЯЗЬ» ЮРІЯ ХОРУНЖОГО)

FORMS OF EXPRESSION OF PREDICATES IN MODERN UKRAINIAN LANGUAGE (ON THE MATERIAL OF YURIY HORUNZHY'S STORY «MONK AND PRINCE»)

Чубань Т.В.,

orcid.org/0000-0002-7199-0684

кандидат філологічних наук, доцент,

доцент кафедри української лінгвістики та методики навчання
ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет
імені Григорія Сковороди»

Кардаш Л.В.,

orcid.org/0000-0002-2098-0240

кандидат філологічних наук, доцент,

доцент кафедри української лінгвістики та методики навчання
ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет
імені Григорія Сковороди»

У статті виділено основні аспекти дослідження головного члена речення – присудка, його ролі в сучасній українській мові. Вказано, що актуальною проблемою нині є висвітлення особливостей синтаксичної будови мови, форми вираження членів речення, адже синтаксична теорія інтенсивно розвивається і останнім часом у вітчизняному мовознавстві помітне зростання інтересу дослідників до питання про форми вираження присудків у сучасній українській мові. Досліджено питання про значення спостереження над словосполученням і реченням під час вивчення української мови на матеріалі повісті «Чернець і князь» Юрія Хорунжого. В основу пояснення головного члена речення (присудка) взято різноаспектну характеристику речення як основної синтаксичної одиниці І.Р. Вихованця та твердження, що присудок – головний член двоскладного речення, який вказує на модально-часову характеристику носія предикативної ознаки і перебуває у предикативному зв'язку з підметом. Актуалізується проблема організації простого речення з погляду семантико-синтаксичного аналізу. Узагальнено відомості про присудкові конструкції як окремий різновид головного члена речення, що має ряд специфічних ознак. Описано параметри функціонування присудків. Акцентовано увагу на тому, що за своєю структурою присудок в українській мові не однотипний і має свої морфологічні засоби вираження. Простий дієслівний присудок існує у формах теперішнього, минулого і майбутнього часів, у формах наказового і умовного способів. Прості присудки можуть бути однорідними. У ролі присудка виступають різні за семантикою синтаксичні елементи. Виділено та охарактеризовано групи простих і складених (іменних і дієслівних) присудків української мови, що мають свої особливості. Обґрунтування підтверджено прикладами. Зроблено висновки про те, що головний член речення – присудок – це член речення, у якого є свої диференційні ознаки та форми вираження. Вказано, що аналізовані синтаксичні одиниці створюють граматичну структуру мови для її функціонування.

Ключові слова: дієслово, присудок, простий присудок, складений присудок, просте речення, будова речення, граматики, українська мова.